

Gràcies, CAL!

Ja som a la rosa i al llibre de Sant Jordi! Una rosa es diferencia d'un clavell per la seva genètica. *Genos*, en grec vol dir "nació". La nació "rosa", la genètica de la rosa, és diferent de la nació "clavell", de la genètica del clavell. Hi ha un fet clarament diferencial de caire biològic. La gent en diria "racial". Els biòlegs diuen que les races en l'àmbit humà no tenen base científica. Les nacions humanes són nacions de costums. En grec, "costum" es diu *ethos*, d'on surt l'ètica. El tractat dels costums. I si "nació" es diu *genos*, una nació de costums és un *ethos – genos*, una "ètnia". "Ètnia" és una nació de costums.

De costums n'hi ha molts i n'hi ha de molt variats. Viure en un país és sojornar llargament en un mateix territori, amb el seu paisatge, la seva fauna, la seva vegetació, les seves postes de sol, les seves platges, les seves serralades i els seus rius, les seves comunicacions interiors i amb l'exterior, el seu folklore i les seves festes, les seves institucions i el seu dret, el seu art i la seva ciència, la seva història i els seus fets insignes, les seves victòries i les seves derrotes, els seus manlleus a les altres cultures i els oferiments de la seva cultura als altres, els seus fills universals i les seves aportacions culturals al patrimoni de la humanitat.

Entre tots els costums ètnics n'hi ha un de molt subtil: la llengua. En la meua nació de costums hi ha la mania de dir "taula" en comptes de *table* o *mesa*. És un costum convencional com qualsevol altre. Els nens petits, per dur la contra als adults juguen sovint a dir en un altre idioma una paraula. L'adult repta el petit: "Nen, això no es diu així, sinó d'aquesta altra manera". La llengua és un costum que acompanya i afaïçona una comunitat amb tenacitat al llarg dels segles, és com un *body* d'aquells que s'adapten al cos dels ballarins com un guant. *Ídios*, en grec, vol dir "un mateix". L'idioma és la millor i més adaptada forma d'una mateixa nació de costums. És el fet diferencial més visible. És, potser, el costum nacional més subtil, més íntim. S'adapta a les peculiaritats, als fets diferencials més íntims d'una nació de costums, d'una ètnia. S'adapta perfectament a aquells trets que són més a prop de l'esperit d'una nació.

Com una persona individual, així també una nació té ànima. Pot haver-hi gent de mentalitat científica que negui l'existència de l'ànima, de la ment, de l'esperit, del subjecte, tant de l'individu humà com de la comunitat humana. L'insigne històleg, premi Nobel de medicina, Santiago Ramón i Cajal, deia: "Gairebé he reseguit amb el microscopi, neurona a neurona tot el cervell i no he trobat ni rastre de l'ànima". Tant en l'aspecte identitari, -cada persona humana té el seu caràcter especial-, com en l'aspecte llibertari, -cada persona humana és una font de decisions imprevisible-, sigui aquesta persona individual o col·lectiva, disposa d'una eina d'expressió, disposa d'un cos subtil extraordinàriament eficaç, el llenguatge. La persona individual té un cos material, diguem-ne groller, la seva anatomia, que caracteritza i desplega el subjecte idèntic i lliure. La persona col·lectiva té, també un cos material, diguem-ne groller, les seves institucions, l'estructura del seu dret, que caracteritza i desplega aquest subjecte col·lectiu i lliure que és la nació. No ho perdem mai de vista: cal que la nació tingui subjecte, ànima, font d'identitat i de llibertat responsable. Si només és cos, és morta.

L'ànima de la nació de costums humana, com l'ànima individual, no es veu pel microscopi, ni pel telescopi, ni a simple vista. Però disposa d'un cos subtil, meravellosament adaptat al seu esperit, perfectament observable: la parla, el discurs,

l'idioma, el llenguatge. Lliga els individus, de cor a cor, els fon i funda la comunitat nacional. La comunitat crea llengua i la llengua crea comunitat. En forma de so volàtil, de parla o en forma d'escrit, de llibre permanent. *Verba volant, scripta manent*. Ja tenim, doncs, la rosa, el cos d'una espècie vivent i el llibre, el cos d'una nació humana. Per subtil que sigui, la llengua és tan corporal que es pot estudiar objectivament, amb tot el rigor de la ciència més exigent. La filosofia, sempre famolenca de rigor en la investigació de l'evanescent i esquiva ment humana, ha dedicat els seus esforços, durant tot el segle XX a estudiar el llenguatge com el millor "cos", la millor font de dades experimentals de la ment humana. En diuen "el gir lingüístic" de la filosofia.

Companys, nascuts ací o vinguts de fora, amb la nostra com a llengua materna o amb altres entranyables llengües maternes, el "jo" de la nació catalana té aquest cos subtil -la llengua catalana i no una altra-, bell, si més no, com qualsevol llengua de la terra, germà de totes les altres llengües de la terra. Si estimem de veritat la comunitat on vivim, si estimem l'ànima d'aquesta comunitat -i com es pot estimar algú sinó estimant la seva ànima vivent?-, caldrà posar tot el nostre cor en prendre cura de la seva llengua en estat de recessió i en perill d'extinció, assetjada com està per poderoses llengües que voluntàriament o involuntàriament la poden ofegar. La rosa no és el clavell o el lliri. El català no és el castellà o l'anglès. El jardí dels homes no és un monocultiu. Estimem la nostra llengua. És el rostre més fi, més expressiu, d'aquesta humil flor, la nació catalana, que, bo i encara marginada en el concert de les nacions de la Terra, segueix lliurant, generosament i sense desmai, la seva genuïna sentor perfumada des d'un racó del jardí dels pobles del món.

Goso, doncs, dir: En nom dels Països Catalans, Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana, gràcies per tot el que fas!

Lluís Maria Xirinacs.
Barcelona, 23.4.2001.
Diada de Sant Jordi.